

In kedar začno moliti, naj se jim posebno polože na serce one pomenljive besede v očenašu: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh“.

Oj, da bi se pač mogel vsakdo vsak dan najesti kruha do sitegal! Otroci ne razumó še tega; a stariši naj jim pripomorejo z vsemi močmi, da čem preje, tem bolje védo, kolika dobrota je kruh. (Dalje prih.)

Nekaj čertíc o telovadbi v ljudski šoli.

Že stari Grki so poznali telesne vaje; imeli so v to odločene prostore ter jih „gimnazije“ imenovali. Kolikor bolj pa so se razvijali tekom časa duševno in gmotno, stavili so si v ta namen velikanska poslopja, ter jih kinčali z raznimi umotvori. Dokler še niso imeli kopališča s telovadnim prostorom združenega, telovadili so najraje na bregu kake reke ali morja, tudi blizu studenca ali vodnjakov, da jim je bila pitna voda pri rokah in da so se umivali po končanih vajah. Grki so imeli toraj pravi zaumen v človeku. Človek ni samo duh, tudi ne samo truplo, temveč oboje skupaj. Duša in telo sta v tesni zvezi med saboj. Toraj se morata duh in telo harmonično vaditi.

Več stoletij se je zanemarjala telovadba, gledali so le na izobraženje duhá. Toda le v zdravem telesu prebiva zdrava duša, — izjeme so redke. V novejših časih so začeli zopet pazljivo oko obračati telesnim vajam. Posebne zasluge imajo: Basedow, Salzmann, Guts Muhts, a prvi je Friderik Ljudevít Jahn. Znameniti so še: Marsmann, Adolf Spiess in dr.

Kaj pa je namen telovadbe? Na to odgovarja učni načert za Kranjsko (19. dec. 1874.) sledeče: „Kraft, Gewandheit und Sicherheit, Ordnungssinn, Muth und Selbstvertrauen zu fördern, die Frische des Geistes und des Körpers zu erhalten“. Kako to doseči, je zadača ljudske šole. A k temu je potreba priprav, recimo: telovadnice in kar k njej spada. Tega ravno pa skoraj povsodi po naši mili domovini primanjkuje! Imajo sicer vse priprave v Ljubljani, v Idriji in Krškem in znabiti še kje, pa le malo kje. Zatoraj si mora ljud. učitelj s tem pomagati, da vadi svoje učence to, kar se v učilnici storiti da in more. Veliko bode dosegel, če ga k temu priganja zavest dolžnosti. Naše ljudstvo ni še nič kaj vneto za to, pa saj drugje ni nič bolje. Spominjam se še, da sem čítal v nekem nemškem listu, ko je prišla ura, telovadbi odložena, prišle so matere in svoje otroke odpeljale domov. Kaj hočemo?

Učni načert za Kranjsko (19. marc. 1879.) pravi v svoji opombi: „An Schulen . . . hat sich der Turnunterricht nur auf Ordnungs- und Frühübungen zu beschränken“. Potem takem je vsakemu učitelju pot od-

kazana, po kateri mu je hoditi. S spolnenim 6. letom morajo otroci začeti v šolo hoditi. A v tej starosti je njih moč še malo razvita. Telesne vaje naj bodo starosti primerne. Pri njih se še ne more na to iti, da bi se mišice posebno krepile, marveč jih je sedaj na to pripravljati. Ko otrok v šolo vstopi, vse mu je novo, nenavadno; v glavi so mu igre, ki so mu že z doma znane; polagoma privadi se šole. Kako se pa razveseli, ko mu učitelj pove, da si ne bo samo duha uril, ampak tudi telo. Kako se raduje, ko gleda že starejše učence telovaditi; kako težko čaka, da na njega versta pride; veselje bere se mu na nedolžnem obrazci. A doma se je igral po svoji volji, v šoli pa se mora podvreči volji učiteljevi; toraj je prvo pri telovadbi, kakor je sploh pri otrocih najlepša čednost, pokorščina, in ta se toliko laglje doseže, ker je resnost zelo primerno otroškemu duhu z igro zvezana, in večjidel to, kar se od njih zahteva, njim samim ugaja.

Zatoraj ne sme se ostro in terdo z njimi ravnati; le tedaj se jim pokažejo prave meje, ko bi jih hoteli prestopiti ali se zoperstavljati. Sploh, obnašati se je tako da otroci mislijo, da prostovoljno in iz lastnega nagiba to delajo, kar so delati dolžni. Ako bi se z vojaško ostroštjo z njimi postopalo, zgubili bi veselje do telovadbe, postali bi nezaupljivi in potuhnjeni. Čem večji postajajo učenci, tem več se mora od njih tirjati. Vidi se, kako so otroci, vstopivši v šolo, narodni, negibčni, — dà — skoraj prestopiti ne znajo. V nekolikih mescih pa bode se pri njih zapazil lep napredek. Kako se ti bode serce smijalo, dragi odgovritelj, ko bodeš videl sad svojega truda; ko bodeš spoznal, kako učenci v vseh predmetih napredujejo, zraven tega postaja jim tudi telo, kolikor večje, toliko gibčnejše. So tudi nekteri učenci zelo terdi. Skušnja uči. Imel sem učenca, ki se ni mogel navaditi ravno stati in na ravnost gledati, se ve, to je le izjema. Sicer napredujejo navadno vsi v telesnih vajah, tudi taki, ki za druge predmete nimajo zmožnosti.

(Dalje prih.)

Poučevanje v naravoslovji.

(Dalje.)

Drugi dan.

Toplota se zbuja sè stisnjenjem, tolčenjem, z unetjem gorljivih stvari in po samovnetji. Ako kos železa na nakovalu silno tolčemo, sègreje se tako, da se more pri njem žveplenka vžgati; kako se je tukaj toplota oživila? (S stisnjenjem ali tolčenjem.) — Kapice na puškah vnamejo se zaradi pritiska puškinega petelinčka na-nje; unamó se pa tudi, ako se na terdnej podlagi s kako rečjo po njih udari.